

Remonstrantse Gemeente Rotterdam

31 januari 2021

Hosea, de profeet en second love

Inleidend orgelspel

kaars staat aan

Welkom en Votum en groet

Hartelijk welkom in de Remonstrantse Arminiuskerk in Rotterdam. We zijn in een erg lege kerk. We zijn met een paar mensen. Jos van der Kooy zit achter het orgel. Nicky Bouwers zingt en Marileen Driesprong neemt alles op.

We komen samen, wij hier, u thuis. We komen samen om inspiratie te zoeken. We doen dat door ons aan te sluiten bij het oude, christelijke verhaal. Daarom wil ik beginnen met uit te spreken dat:

Onze hulp is in de naam van de Heer
Die hemel en aarde gemaakt heeft
Die trouw houdt tot in eeuwigheid
En niet loslaat het werk van zijn handen.

Genade zij u en vrede
Van God onze Vader
En van Jezus Christus, de Heer.
Amen.

Antwoordlied Tot u, Heer

Inleiding

Zoals ik u vorige week al vertelde, gaan collega Koen Holtzapffel en ik vier weken lang in de op de zogenaamde Kleine Profeten. Niet klein omdat ze er niet toe zouden doen, maar klein, omdat hun boekjes nu eenmaal beknopter zijn dan die van de bekende profeten. Het zijn profeten met ieder hun eigen verhaal en hun eigen accent. Allemaal hebben ze, zoals dat hoort bij profeten, iets onaangepast. Voor vandaag staat Hosea op het programma. Hij leefde en werkte in de achtste eeuw voor Christus in het noordrijk van Israël.

Bijbeltekst Hosea 1: 1 - 2-3

²Hier volgt de eerste opdracht die Hosea kreeg. De Heer zei: ‘Luister, Hosea. Zoek een vrouw die leeft als een hoer. Trouw met haar en krijg kinderen met haar. Want Israël lijkt op een hoer, het volk van Israël is ontrouw aan mij.’

³Toen trouwde Hosea met Gomer, de dochter van Dibraïm. Gomer werd zwanger en kreeg een zoon. ⁴De Heer zei tegen Hosea: ‘Noem je zoon Jizreël. Want binnenkort zal ik de koning van Israël straffen voor de moorden die in Jizreël gepleegd zijn. Ik zorg ervoor dat Israël straks geen koning meer heeft. ⁵En ik zal ook het leger van Israël vernietigen. Dat zal gebeuren in het Jizreël-dal.’

⁶Gomer werd opnieuw zwanger en kreeg een dochter. De Heer zei tegen Hosea: ‘Noem je dochter Lo-Ruchama: geen medelijden. Want ik zal geen medelijden meer hebben met de mensen van Israël. Ik zal hen niet meer beschermen. ⁷Maar ik zal wel medelijden hebben met de mensen van Juda. Ik ben de Heer, hun God. Ik zal hen redden door mijn macht, niet door een sterk leger met paarden en soldaten.’

⁸Toen Gomer haar dochter niet meer de borst hoefde te geven, werd ze opnieuw zwanger. Ze kreeg een zoon. ⁹De Heer zei tegen Hosea: ‘Noem deze zoon Lo-Ammi: niet meer mijn volk. Want Israël is mijn volk niet meer, en ik ben hun God niet meer.’

²¹Hier volgen de woorden van Hosea.

Er komt een dag dat het volk van Israël heel groot zal zijn. Dan zijn er net zo veel Israëlieten als er zand is bij de zee.

Nu zegt God tegen de Israëlieten: ‘Jullie zijn mijn volk niet meer.’ Maar later zullen ze kinderen van de levende God genoemd worden. ²Dan zullen Juda en Israël weer bij elkaar komen. Zij zullen één leider kiezen, en weer overal gaan wonen, in het hele land. Dat zal een belangrijke dag zijn. Want dan geeft God de overwinning aan zijn volk. Dat zal gebeuren in het Jizreël-dal. ³Dan kunnen alle Israëlieten weer tegen elkaar zeggen: ‘Wij zijn Gods volk,’ en: ‘God heeft medelijden met ons.’

Lied 304: 1 en 2 God is getrouw, zijn plannen falen niet (LvdK 1973)

Preek

Profeten zijn meestal onaangepaste types. Niet de lieden met wie je graag een avondje aan de bar zit. Ze vertellen dingen die over het algemeen wel waar zijn, maar die we niet graag horen. Met veel profeten loopt het dan ook slecht af. Dat was vroeger zo, dat was nu zo. Profeet ben je niet voor je lol. Je doet het, omdat je moet. Omdat je je geroepen voelt. Omdat er iets gezegd moet worden. Iemand moet het toch zeggen?

In onze reeks van kleine profeten ben ik vandaag bij Hosea terecht gekomen. Ook niet direct iemand die salonfähig is. Op een heel duidelijke manier maakt hij in zijn leven duidelijk wat zijn boodschap is. Hij trouwt met een prostituee, iemand die vanuit haar beroepskeuze niet erg trouw kan zijn. Door met haar een relatie aan te gaan, laat hij zien wat het volk Israël doet met

hun God. Terwijl de relatie van God en zijn volk soms geschetst wordt als een huwelijk, is het volk ontrouw. Zo ontrouw als Gomer. Een confronterend plaatje, dat ik nog nooit in een kinderbijbel ben tegengekomen.

De kinderen die uit dit huwelijk voortkomen, krijgen betekenisvolle namen. De eerste heet Jizreël, naar de vlakte waar moorden gepleegd zijn, waar het volk voor gestraft zal worden. En het tweede kind zal heten: Lo-Ruchama. De niet meer beminde. Hoe concreet kun je het hebben. Tenslotte het derde kind heet: niet mijn volk. Het volk Israël loopt dus het risico de status van uitverkoren volk kwijt te raken.

Vandaag wil ik als intermezzo natuurlijk wel even benoemen, dat dit hele bijbelboek natuurlijk wel leidt aan het euvel van de klassieke, dubbele moraal. Bij de dame in kwestie wordt niets toegestaan en alles veroordeeld, terwijl de bijbel vol staat van overspelige heren. Neem een beetje koning in Israël die een liefhebber is. Of de aartsvaders, die in dezen ook wel hun mannetje stonden. Zelfs in het Nieuwe Testament, wordt er verteld over een dame die op overspel betrapt is – dat zal ze niet in haar eentje hebben gedaan – maar alleen zij wordt bij Jezus gebracht.

Een tweede intermezzo volgt nu. Een kritische bijbelbeschouwer zei me, toen ik vertelde dat ik het over Hosea en overspel ging hebben, ik ook rekening moest houden met de mogelijkheid dat Hosea gewoon God voor zijn karretje spande als een rechtvaardiging voor zijn merkwaardige relatie. Dat kan natuurlijk ook.

Dit gezegd hebbend, blijf ik het verhaal van Hosea wel boeiend vinden. Misschien is het in onze tijd niet zo shockerend als het toen was, maar toch. Ik moest denken aan de discussie over de website ‘second love’. U weet wel, die plaats waar je op zoek kunt naar een nieuwe sexpartner naast je bestaande relatie.

Wanneer in onze huidige tijd de christelijke partijen geschokt spreken over openbare reclame voor de datingsite ‘second love’, wordt er in verlichte kringen – waar wij ons misschien in bewegen – wat meewarig gelachen. Dat je je daarom druk kunt maken. En al snel voelen we ons omgeven door een spruitjes-achtige lucht en denken we, daar hebben we die refo’s weer.

Natuurlijk: het hele fenomeen is zo oud als de wereld. Alleen al het feit dat het jodendom doorgegeven wordt via de vrouwelijke lijn, toont een bewonderenswaardig sociaal realisme. De Romeinen wisten het ook al: *pater semper incertus est*. Wie de vader is, is altijd onzeker. Maar toch.

Wellicht heeft u de afgelopen tijd de vierde reeks van de Netflix serie The Crown gezien, waarin de ingewikkeldheden van Prins Charles en Lady Diana uitgebreid belicht worden. Hoezeer het sociaal realisme ook leert dat dit soort relaties er in de koninklijke traditie bij

horen, het antwoord aan Diana, toen zij haar prins confronteerde met zijn relatie met Camilla, blijft toch wrang: 'ik weiger om de enige Prins van Wales te zijn die nooit een minnares had'.

U begrijpt: mijn boodschap van vanmorgen is niet dat overspel niet OK is. Dat soort moralisme zal niemand verder helpen. Maar via de weg van de discussie over Second Love en de geschokte Diana krijgen we wel te zien, hoe ontwrichtend het soms zijn kan. Bij alle openheid die er tegenwoordig terecht is voor eigen keuzes in het relationele leven, wordt toch vaak vergeten hoe schadelijk het voor kinderen is en hoe ontwrichtend het is in de levens van vele mensen.

En dat laatste, dat ontwrichtende, opende voor mij de ogen voor de bijzondere betekenis van wat er hier door Hosea wordt verteld over de God van Israël.

In de vroege kerk, toen het dogmatisch denken begon, probeerde men de geloofsverhalen van jodendom en christendom in een logisch systeem te verpakken. Geloofsverhalen werden tot een filosofie gemaakt die moest kloppen. Een van de belangrijke onderscheidingen die toen gemaakt werden in de godsleer, dus het denken over de essentie van God, was het verschil tussen noodzakelijke en niet-noodzakelijke eigenschappen van God. Een van de vroege kerkvaders constateerde dat God niet anders gezien, beschouwd of bedacht kon worden, dan als Schepper van de wereld. God had, om het zomaar eens te zeggen, de wereld nodig: een object van zijn liefde. Ook God zou alleen niet volledig zijn...

Daar moest ik aan denken, bij het beeld dat geschetst wordt door de profeet. Dan bekijk ik het niet, vanuit de emotie dat God boos of jaloers zou kunnen zijn, door de ontrouw van Israël, maar vooral verdrietig en eenzaam. Niet vanuit het moralisme, maar vanuit het emotionele effect.

Ik weet het, het klinkt nu wel allemaal heel erg mensvormig. Alsof het goddelijke mysterie niet veel groter is dan wij in onze menselijke beelden kunnen vangen. Het goddelijke kunnen wij natuurlijk nooit volledig bevatten, maar menselijke beelden helpen wel om het te begrijpen. God heeft ons mensen nodig. God heeft zijn uitverkoren volk nodig. God wil zijn liefde kwijt. God bloeit op en ook wij, als wij daarvoor open staan.

In de mystiek is het een notie die vaker voorkomt: de eenwording van mens en het goddelijke. Het wordt soms in heel lichamelijke termen beschreven. Dat zal niet voor iedereen van ons herkenbaar zijn. Wat misschien wel herkenbaar is, is het gevoel dat ook als we het soms moeilijk hebben, we gedragen worden. Dat er, al is het er lang niet altijd, vaak een kracht is die ons draagt, ons leven door. Zoals iemand me een tijdje geleden vertelde. Ze zou de dag erna geopereerd worden, ze voelde zich erg onzeker. En opeens kwam er een bijbeltekst bij haar boven: 'De Heer is nabij. Wees in geen ding bezorgd'. Die tekst hielp haar door de nacht en door de operatie heen. Die tekst hielp haar, bij haar verdere leven. Dat beeld van trouw. Van niet alleen zijn. Van gedragen worden, door alles heen. Misschien kunnen we ook zo eens naar ons geloof kijken.

De profetie die we lazen, eindigt niet bij de boosheid van God. Uiteindelijk komt het goed. Uiteindelijk ontfermt Hij zich over zijn mensen. Uiteindelijk is zijn trouw groter dan de ontrouw van mensen. Uiteindelijk hangt het niet van ons af. Laat we ons daarom gedragen weten, laten we zijn lof zingen. Laten we leven, als mensen die er niet alleen voor staan.

Amen.

Orgelspel J.P. Sweelinck

Gebeden, afgesloten met Onze Vader (gezongen, Strategier)

Eeuwige God,

We komen tot u, mensen hier, mensen thuis. Mensen die leven in onzekerheid, misschien wel in eenzaamheid. Deze tijden maken dat we elkaar moeilijker kunnen ontmoeten. Deze tijden maken ons eenzaam. Alle vanzelfsprekende gezelligheid is ingewikkeld geworden. We groeten elkaar van een afstand. We missen de omhelzing, de hand op de schouder.

Maak, o God, dat we elkaar vasthouden, door alles heen. Dat we weten, dat we niet losgelaten worden. Al is het soms moeilijk. Dat het goed komt, al kan het lang duren.

In de tussentijd zijn we niet alleen. Wij mensen kunnen er voor elkaar zijn, ook op grotere afstand. We kunnen elkaar dragen. We mogen ervaren dat u ons draagt.

Help ons, o God, door de ingewikkeldheden van het leven heen. Sta ons bij, als we ons zorgen maken. Wees met ons, als we eenzaam zijn. vertroost ons, als we verdriet hebben. Bevrijd ons, als we klem zitten. Help ons telkens opnieuw te ervaren dat u bij ons bent.

In de stilte willen we u bidden. In de stilte komen de woorden en gedachten boven die we bij u willen neerleggen. We zijn stil voor u.

[...]

Met heel uw kerk van alle plaatsen en tijden bidden wij:

[Gezongen onze Vader]

Slotlied 864 Laat ons de Heer lofzingen 1, 4 en 5

Uitzending en zegen

Bevestigen wij dan ons geloof in een leven van liefde,
Aanvaarden wij onze verantwoordelijkheid voor onze geloofsgemeenschap,
Haar taak in deze wereld, met haar noden.
En werken we dan samen verder aan onze levensopdracht,
Onder Gods zegen.

De Heer zegene en Hij behoede u.
De Heer doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig
De Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.
Amen.

Orgelspel